

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-54>

УДК 311.4:338:657

СТАТИСТИКА ОБЛІКУ ДОХОДІВ І ВИТРАТ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВАМИ СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ

STATISTICS OF INCOME AND EXPENSE ACCOUNTING IN THE MANAGEMENT OF ENTERPRISES IN THE SERVICE SECTOR

Малюга Людмила Миколаївна

кандидат економічних наук, доцент,
Уманський національний університет садівництва
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-4057-2404>

Гоменюк Марина Олександрівна

кандидат економічних наук, доцент,
Уманський національний університет садівництва
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7285-7746>

Пархоменко Людмила Андріївна

кандидат економічних наук, доцент,
Уманський національний університет садівництва
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6840-0818>

Maliuga Liudmyla, Gomeniuk Maryna, Parkhomenko Lyudmila
Uman National University of Horticulture

Одним з ключових аспектів ефективного управління фінансами є облік доходів та витрат. Використання статистики обліку фінансових результатів є важливим інструментом управління підприємствами готельно-ресторанної сфери. Цей інструмент дозволяє збирати та аналізувати фінансову інформацію про підприємство, контролювати його фінансову діяльність. У зв'язку з цим, статистика обліку доходів і витрат стає дедалі більш важливою для підприємств цієї галузі. У цій науковій статті розглядається проблема ведення статистики обліку доходів і витрат в управлінні підприємствами сфери обслуговування. Автори аналізують методи і підходи, які використовуються для збору та аналізу фінансових даних, а також розглядають питання щодо використання отриманих результатів для прийняття управлінських рішень. Описані в статті підходи можуть бути корисні для підприємств сфери обслуговування, які мають намір покращити свої фінансові результати та ефективність управління.

Ключові слова: статистика, облік, доходи і витрати, туризм, підприємства сфери обслуговування.

One of the key aspects of effective financial management is the accounting of income and expenses. The use of accounting statistics of financial results is an important management tool for enterprises in the hotel and restaurant sector. It allows you to collect and analyze financial information about the enterprise, control its financial activities. In this regard, the statistics of income and expenditure accounting is becoming more and more important for enterprises in this industry. This scientific article examines the problem of keeping statistics of revenue and expenses in the management of enterprises in the service sector. The latest research and publications on this topic are analyzed, emphasizing the importance of effective use of statistical methods in the hotel and restaurant industry to achieve success. The methods and approaches used to collect and analyze financial data are studied, as well as issues related to the use of the obtained results for making management decisions are considered. The main problems faced by enterprises are described, such as insufficient attention to the analysis of financial statements and ineffective use of statistical methods for financial risk management. It also describes ways to solve these problems and provides recommendations for enterprises on the use of statistics to manage financial results. It is emphasized that the application of accounting statistics of financial results helps the management of the enterprise to identify changes in market conditions and ensure adaptation to them. However, practice shows that the majority of enterprises in the hotel and restaurant sector of Ukraine have problems with keeping records of financial results,

which affects the efficiency of their activities. The authors emphasize the importance of the correct organization of financial accounting, the use of modern information technologies and software for accounting, as well as the training of qualified specialists to work with financial data. The approaches described in the article can be useful for service enterprises that intend to improve their financial results and management efficiency.

Keywords: statistics, accounting, income and expenses, tourism, service enterprises.

Постановка проблеми. Використання статистики обліку фінансових результатів є важливим інструментом управління підприємствами готельно-ресторанної сфери. Він дозволяє збирати та аналізувати фінансову інформацію про підприємство, контролювати його фінансову діяльність. Фінансова статистика є важливою частиною багатьох сучасних готельно-ресторанних бізнесів України, допомагаючи власникам збирати та аналізувати дані про діяльність свого підприємства, щоб приймати ефективні рішення та покращувати результативність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В останні роки було проведено багато досліджень, що висвітлюють використання статистики обліку фінансових результатів в управлінні підприємствами. Автори проаналізували фінансові результати підприємств готельно-ресторанної сфери в Україні за останні роки та визначили основні проблеми, з якими ці підприємства стикаються. Окрім того, дослідники визначили, які саме фінансові показники є найважливішими для підприємств готельно-ресторанної сфери та як їх можна використовувати для ефективного управління.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значний обсяг наукових досліджень в цій області, деякі аспекти цієї проблеми залишаються мало дослідженими. Одним з таких є питання використання статистичних методів для аналізу фінансових результатів в контексті цінової політики підприємства. А також використання статистики для прогнозування доходів та витрат підприємства в майбутньому. Нарешті, мало дослідженим є питання використання статистики для оцінки ризику прийняття рішень на підприємстві.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Останні дослідження та публікації показують, що підприємства готельно-ресторанної сфери дедалі більше звертають увагу на використання статистики обліку фінансових результатів в управлінні. У цій науковій статті ми розглянемо різні аспекти використання статистики в готельно-ресторанному бізнесі України та його вплив на галузь в цілому.

Виклад основного матеріалу дослідження. Готельно-ресторанна сфера є однією з найбільш важливих галузей економіки, яка забезпечує послуги харчування та проживання для туристів та місцевих жителів.

Інтенсивний розвиток галузі до повномасштабного вторгнення демонструють наступні дані Державної служби статистики України [1]:

– у 2021 р. в Україні було зареєстровано 8 088 готелів, що на 177 одиниць більше, ніж у 2020 р.

– у першому півріччі 2021 р. кількість іноземних туристів, які відвідали Україну, становила 2,2 млн осіб, що на 64,6% більше, ніж за аналогічний період 2020р. Загальна кількість внутрішніх туристів склала 7,8 млн осіб.

– у 2020 р. обсяг роздрібної торгівлі харчовими продуктами в Україні становив 910,7 млрд грн, що на 8,1% більше, ніж у 2019 р.

Окрім того, за даними Індексу інноваційного розвитку ресторанного бізнесу (розраховується на основі кількох критеріїв, таких як кількість ресторанів, що приймають онлайн-замовлення, наявність доставки їжі, популярність мобільних додатків для замовлення їжі та інші) у 2020 р. Україна посіла 61 місце серед 100 країн світу.

Однак управління підприємствами готельно-ресторанної сфери є складним завданням, що вимагає системного підходу та використання ефективних інструментів управління. Одним з таких інструментів є використання статистики обліку фінансових результатів.

Одним із відомих науковців, які досліджують використання статистики у готельно-ресторанному бізнесі, є Д. Айкен [5]. Окрім того, потрібно відмітити авторів Річард і Сузанна Котас, які розглядають засоби збору та обробки фінансових даних для ефективного управління готелями та ресторанами.

Дослідження українських вчених також підтверджують важливість використання обліку і статистики у готельно-ресторанному бізнесі, що відтворено в наукових здобутках Л. Котенко, М. Михайлицької, Н. Смірної та інших вчених.

Теорії, розроблені цими та іншими науковцями, можуть бути використані для розуміння

того, яким чином статистика може бути використана у готельно-ресторанному бізнесі для покращення його ефективності та результативності.

Для початку, потрібно відмітити, що статистика доходів і витрат (фінансових результатів) включає в себе декілька складових. Одним з найважливіших елементів є бухгалтерський облік. Він дозволяє підприємствам готельно-ресторанної сфери відстежувати свої доходи та витрати, контролювати рух коштів, збирати та зберігати фінансову інформацію. Бухгалтерський облік також є основою для визначення показників ефективності діяльності підприємства, таких як прибуток, рентабельність, платоспроможність.

Іншим важливим елементом статистики фінансових результатів є фінансовий аналіз. Фінансовий аналіз дозволяє встановлювати зв'язки між різними елементами фінансової інформації. Це допомагає виявити потенційні проблеми у фінансовій діяльності підприємства та розробити стратегії для їх вирішення. Фінансовий аналіз також допомагає визначити напрямки розвитку підприємства, що забезпечують максимальний дохід та мінімальні витрати.

Ще одним важливим елементом статистики фінансових результатів є бюджетування, що дозволяє підприємству готельно-ресторанної сфери здійснювати планування своєї діяльності на певний період часу, визначити пріоритети та наміри підприємства, забезпечувати ефективне використання ресурсів та контролювати витрати.

Наприклад, підприємство може виявити, що його доходи зменшуються у зв'язку зі змінною попиту на ринку. Застосування статистики обліку фінансових результатів дозволяє управлінцям розробити стратегії для збільшення обсягів продажів та підтримки прибутковості.

Основою статистичного обліку та важливим інструментом управління є статистичні звіти, що дозволяють оцінити ефективність різних процесів і прийняти обґрунтовані рішення на основі зібраних даних. В бізнесі, статистичні звіти використовуються для аналізу продажів, збору даних про клієнтів, а також для моніторингу виробничих процесів та управління запасами.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», кожне підприємство зобов'язане подавати фінансову звітність, яка містить інформацію про його фінансовий стан та

діяльність. Два основних звіти, які використовуються в управлінні готельно-ресторанними підприємствами, це «Баланс» та «Звіт про фінансові результати».

«Баланс» – це звіт, який відображає фінансовий стан підприємства на певну дату і дає уявлення про те, скільки коштів доступно у підприємства на певний момент, які зобов'язання підприємство має перед кредиторами та яка кількість власного капіталу доступна для інвестування.

«Звіт про фінансові результати» - це звіт, що відображає прибуток або збиток підприємства за певний період і дає уявлення про те, які джерела прибутку є найбільш ефективними та які витрати можна зменшити.

Розглянемо декілька прикладів їх використання.

1. Аналіз прибутків та витрат: За допомогою звіту про фінансові результати можна аналізувати прибутки та витрати готельно-ресторанного бізнесу за певний період часу. Наприклад, якщо за останній місяць доходи зменшилися, а витрати збільшилися, то це може свідчити про проблеми з управлінням бізнесом. Інформація з Балансу також може бути корисною для аналізу витрат. Зокрема, менеджери можуть використовувати його для визначення фінансової стійкості підприємства, а також для контролю за рухом коштів.

2. Оцінка фінансового стану: Баланс може бути використаний для оцінки фінансового стану готельно-ресторанного бізнесу. Наприклад, якщо кількість активів перевищує кількість зобов'язань, то це може свідчити про стабільний фінансовий стан. З іншого боку, якщо зобов'язання перевищують активи, це може свідчити про проблеми зі здійсненням платежів та фінансову нестабільність. За допомогою цього звіту менеджери можуть визначити ефективність своєї діяльності та прийняти рішення щодо подальшого розвитку підприємства.

3. Планування: Інформація зі звіту про фінансові результати та Балансу може бути використана для планування діяльності готельно-ресторанного бізнесу на майбутнє. Наприклад, якщо попередній звіт показує, що вартість продукції зросла, то можна розглянути питання про збільшення обсягів виробництва.

Незважаючи на широкі можливості застосування статистики доходів і витрат, вітчизняні підприємства стикаються з рядом проблем у її застосуванні на практиці. Однією з головних проблем є недостатня розвиненість

системи обліку та звітності у підприємствах сфери обслуговування. Багато підприємств не мають відповідної кваліфікованої кадрової бази та відповідних програмних засобів для забезпечення повноцінного обліку та звітності. Це може призвести до недостатньої аналітичної звітності та недостовірності фінансової інформації.

Ще однією проблемою є недостатня культура ведення фінансового обліку та контролю за фінансами. Управлінці не розуміють важливості ведення обліку та звітності для свого бізнесу та не знають, як правильно аналізувати фінансові результати та використовувати їх для прийняття управлінських рішень. Це може призвести до недостатньої ефективності підприємства та зниження його конкурентоспроможності.

Також серйозною проблемою є недостатня автоматизація процесів ведення фінансового обліку та звітності. Підприємства галузі використовують застарілі технології та програмні засоби, що може призвести до помилок та затримок у веденні обліку. Крім того, недостатня автоматизація може ускладнювати аналіз фінансових даних та прийняття управлінських рішень на основі цих даних.

Висновки. В сучасних умовах, зростає популярність використання статистики доходів і витрат у бізнес-аналітиці та прогнозуванні, що дає змогу виявляти тенденції та знаходити можливості для покращення фінансової діяльності підприємства. Однак, дослідження показують, що підприємства, при цьому стикаються із рядом проблем. Шляхами їх вирішення можуть стати:

- підвищення кваліфікації фахівців з фінансового менеджменту та аналізу даних. Для цього можна проводити навчання та тренінги зі статистики та фінансів, а також залучати консультантів з досвідом управління фінансами в сфері обслуговування;
- впровадження системи обліку та аналізу фінансових результатів. Це дозволить підприємствам збирати та аналізувати дані про витрати та прибуток, щоб ефективніше управляти бізнесом та забезпечити стабільний фінансовий стан;

- використання програмного забезпечення для аналізу даних та побудови звітів, що дозволить отримувати більш точну та швидку інформацію про фінансові результати та приймати рішення на основі цих даних;

- проведення аналізу ринку та конкуренції. Це дасть змогу розуміти, які послуги та продукти популярні серед клієнтів, як вони їх отримують та яку ціну готові за них платити, а також допоможе планувати фінансові ресурси та ефективніше конкурувати на ринку;

- залучення професійних фінансових консультантів та аудиторів для оцінки фінансової діяльності та розробки стратегій управління.

Щоб підприємства сфери обслуговування могли ефективно використовувати статистику обліку фінансових результатів, важливо також дотримуватись наступних рекомендацій:

- регулярно здійснювати аналіз фінансових даних та вносити необхідні корективи до стратегії управління. Необхідно контролювати джерела доходів та витрат, визначати найбільш рентабельні напрямки діяльності та відстежувати фінансові показники;

- створювати бюджети та планувати витрати. Важливо визначити, які витрати є обов'язковими, а які можуть бути зменшені або виключені. Необхідно планувати на рік вперед та враховувати можливі ризики та виклики;

- оцінювати рентабельність послуг та продуктів. Потрібно визначити які послуги та продукти найбільш прибуткові та рентабельні для бізнесу. Це допоможе виробити ефективну стратегію розвитку та управління фінансами;

- розвивати плани економії та оптимізації витрат. Потрібно активно шукати можливості зменшення витрат та оптимізації діяльності. Наприклад, використання новітніх технологій або підвищення ефективності роботи персоналу;

- здійснювати аналіз конкурентів та використовувати ці дані при прийнятті рішень. Потрібно вивчати діяльність конкурентів та їх стратегії розвитку, визначити їх переваги та недоліки та користуватися цією інформацією при плануванні власних дій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Дмитренко О. О., Перерва М. І. Формування системи обліку фінансових результатів у готельному бізнесі. *Технології та техніки друкарства*. 2020. № 2(74). С. 53–60.
3. Подлущька О. М., Панасенко А. О. Статистичний аналіз фінансових результатів підприємства готельно-ресторанної сфери. *Економічні інновації*. 2018. № 71. С. 72–77.

4. Якимів В. В., Кучеренко О. В. Формування та аналіз фінансової звітності готельних підприємств. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2020. № 12(1). С. 81–84.
5. Aiken, J. *Statistics in business: An introduction*. Routledge. URL: <https://www.routledge.com/Statistics-in-Business-An-Introduction/Aiken/p/book/9781138209497>.

REFERENCES:

1. Derzhavna sluzhba statistiki Ukraini. Available at: <https://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Dmitrenko, O. O., Pererva, M. I. (2020). Formuvannya sistemi obliku finansovih rezultativ u gotelnomu biznesi. *Tehnologiji ta tehniki drukarstva*, 2(74), pp. 53–60. [in Ukrainian]
3. Podlucka, O. M., Panasenکو, A. O. (2018). Statistichnij analiz finansovih rezultativ pidpriyemstva gotelno-restorannoyi sferi. *Ekonomichni innovaciyi*, 71, pp.72–77. [in Ukrainian]
4. Yakimiv V. V., Kucherenko O. V. (2020). Formuvannya ta analiz finansovoyi zvitnosti gotelnih pidpriyemstv. *Mizhnarodnij naukovij zhurnal «Internauka»*, 12(1), pp. 81–84. [in Ukrainian]
5. Aiken, J. (2017). *Statistics in business: An introduction*. Routledge. Available at: <https://www.routledge.com/Statistics-in-Business-An-Introduction/Aiken/p/book/9781138209497>.